

Ông Trĩ Trong Tâm Thức Việt

Tác Giả: C Sĩ Nguyên Giác

Thứ Hai, 10 Tháng 10 Năm 2011 06:30

Tất cả các pháp đã là vô ngã, thì lý ngã nào mà thối ng h ng? Tất cả các pháp đều do duyên khởi, khi duyên hợp thì pháp hiện ra, và khi duyên tan thì pháp biến mất, dù có nói về “thối ng hay đo n” đều là tất cả.

Khái niệm Ông Trĩ đã có từ lâu trong kho tàng văn chương dân gian Việt, nhưng hình ảnh Ông Trĩ không hề mang ý nghĩa mặt đ ng sáng tỏ vũ trụ, mà chỉ là mặt chúng sinh, mặt ng i r t ng i trên cõi tr i.

Ngay cả khi ca dao nói lên lời dân gian xin cho mưa xu ng – như, “Lý trĩ mưa xu ng, lý n c tôi u ng, lý ru ng tôi cày, lý đ y bát cơm, lý r m đun bếp...” – cũng không có nghĩa là xin mặt Ông Trĩ có quyền lực toàn năng của Đ ng Sáng T o, mà chỉ là xin cho sự v n hành biến mùa mưa thuận, gió hòa. Như thế nghĩa là tin vào lý tu n hoàn “thành, trĩ, ho i, không” của nhà Phật, chỉ không hề có lời cầu nguyện cho mưa trái mùa, cho gió nghịch h ng.

Và thậm chí, khi th y đ t trĩ không thuận, ông bà mình còn m ng cho về cõi trên nh ng câu nh , “Trĩ già cay đ c,” hay nh , “Trĩ xanh ghen ph n má h ng.” Nghĩa là, ông bà mình tin rằng nếu có mặt Đ ng Thối ng Đ , mặt Đ ng Sáng T o, thì có nh ng lúc về trĩ này h n là b t nhân, đ c ác.

Cho nên văn học dân gian Việt Nam mới có nh ng chuy n nh “Con cóc là cậu ông Trĩ.”

Ni m tin về nh ng chúng sinh trên cõi tr i có đ y tham sân si nh th , và cũng b t toàn nh th ... cho th y dân tộc Việt cả th i đã th m nhu n triết lý Phật Giáo. Bởi vì, Đ c Phật đ y r ng không hề có Đ ng Sáng T o nào h t.

Mặt sự nhà truy n giáo n c ngoài ra nh c t i nh ng lúc Đ c Phật im l ng, t ch i tr i l i m t s câu h i; h di n gi i r ng, khi Đ c Phật im l ng, không có nghĩa là Đ c Phật bác b khác ni m vũ trụ vĩnh h ng (câu h i: vũ trụ này thối ng h ng?) hay khái niệm vũ trụ không vĩnh h ng (câu h i: vũ trụ này là đo n, là không thối ng h ng?). Và các nhà truy n giáo này di n gi i ti p r ng, khái niệm vũ trụ vĩnh h ng là căn bản th n h c của ni m tin vào mặt Đ ng Thối ng Đ

Sáng T o, k đ c h tin là “vĩnh h ng, toàn năng, sinh ra vũ tr và con ng i...”

Th c t , nh ng khái ni m nh th đã b Đ c Ph t ph nh n ngay t nh ng bài kinh đ u tiên: T t c các pháp đã là vô ngã, thì l y ngã nào mà th ng h ng? T t c các pháp đ u do duyên kh i, khi duyên h p thì pháp hi n ra, và khi duyên tan thì pháp bi n m t, dù có nói v “th ng hay đ n” đ u là tr t c .

Đó là lý do Đ c Ph t gi im l ng trong Bài Kinh 63 c a Trung B Kinh, “Cula-Malunkyovada Sutta: The Shorter Instructions to Malunkya” (B n d ch c a HT Thích Minh Châu: Ti u Kinh Malunkyaputta). (1)

Chuy n này đ hi u, cũng t ng t nh m t giáo s toán b c Đ i H c, khi gi i thích m t bài toán cho nhi u h c sinh u nhi u trình đ khác nhau, s dùng nhi u cách gi i thích tùy trình đ các p c a các h c sinh, và có khi thì gi im l ng.

Nh ng đ i m r t căn b n đã đ c Đ c Ph t nêu ra ngay t nh ng bài kinh đ u tiên: vô ngã, và duyên kh i. Đó là nh ng n n t ng đ ph bác khái ni m v cái g i là Đ ng Th ng Đ Vĩnh H ng, Đ ng Th ng Đ Sáng T o.

Nh ng cũng có l n Đ c Ph t đã tr l i minh b ch r ng có nh ng v Bà-la-môn “lu n bàn v phía quá kh t i s , ch p ki n v quá kh t i s ... ch tr ng Th ng trú lu n, và ch p r ng b n ngã và th gi i là th ng còn” đ u là sai l m. L i Đ c Ph t n i đây r t minh b ch, r ng không h có cái gì g i là Đ ng Sáng T o, và đó ch là ch p ki n.

Đ c Ph t đã di n gi i chi ti t câu tr l i đó trong Bài Kinh 1 c a Tr ng B Kinh, “Brahmajala Sutta: The All-embracing Net of Views” (B n d ch c a HT Thích Minh Châu: Kinh Ph m V ng). (2)

Có th trích nh sau t Kinh Ph m V ng đ làm sáng t r ng, Đ c Ph t đã bác b khái ni m v m t N c Tr i Vĩnh H ng, n i tà ki n tin là có m t B n Ngã và N c Tr i Th ng Trú:

“...Này các T -kheo có nh ng Sa-môn, Bà-la-môn, lu n bàn v quá kh t i s , ch p ki n v quá kh t i s , y c v quá kh t i s , đ x ng nhi u s ki n sai khác, v i m i tám lu n ch p...
...Ng i y nói r ng: “B n ngã và th gi i là th ng trú, b t sanh, v ng ch c nh đ nh núi, nh tr đá; còn nh ng lo i h u tình kia th i l u chuy n luân h i, ch t đi sanh l i, tuy v y chúng v n th ng trú. T i sao v y? Vì r ng tôi do nh nhi t tâm, nh tinh t n, nh c n m n, nh không phóng đ t, nh chánh c ni m... còn nh ng lo i h u tình kia thì l u chuy n luân h i, ch t đi sanh l i, tuy v y chúng v n th ng trú”.

Này các T -kheo đó là l p tr ng th nh t, y ch theo đó, căn c theo đó, m t s nh ng v Sa-môn, Bà-la-môn, ch tr ng Th ng trú lu n, và ch p r ng b n ngã và th gi i là th ng còn...

36. Nay các T-kheo, Nh Lai tu tri nh th này: "Nh ng s ki n y, ch p tr c nh v y, ch p th nh v y, s đ a đ n nh ng cõ thú nh v y, s tác thành nh ng đ nh m ng nh v y". Nh Lai bi t nh v y, Ngài l i bi t h n th n a, và Ngài không ch p s tri y. Nh không ch p tr c s tri y, n i tâm ch ng đ c t ch t nh. Ngài nh th t bi t s t p kh i, s di t tr c a các th , v ng t, nh ng nguy hi m và s xu t ly c a chúng. Nh bi t v y, nay các T-kheo, Nh Lai đ c gi i thoát hoàn toàn, không có ch p th .

37. Nh ng ch p pháp y, nay các T-kheo, là nh ng pháp sâu kín, khó th y, khó ch ng, t ch t nh, m di u, v t ngoài t m c a lu n lý suông, t nh , ch nh ng ng i có trí m i có th phân bi t. Nh ng pháp y, Nh Lai đã th ng tri, giác ng và tuyên thuy t; và chính nh ng pháp y, nh ng ai nh th t chân chánh tán thán Nh Lai m i nói đ n.”(h t trích)
Không ch bác b khái ni m Th ng Đ Sáng T o, trong Kinh Ph t còn có m t s n i ch gi u các v Vua Cõi Trĩ. Nghĩa là, không h có m t Đ ng Th ng Đ Toàn Năng nào, mà th c ra ch có m t s chúng sinh trên nhi u cõi trĩ khác nhau, và h cũng theo nghi p th sinh mà thôi.

Và chúng ta hãy tin r ng, khi đã ch gi u khái ni m Th ng Đ Toàn Năng, có nghĩa là không tin r ng có cái g i là Th ng Đ Toàn Năng đó. Cũng t ng t nh dân t c Vi t Nam th i x a khi k chuy n “Con cóc là c u ông Trĩ” đ ch gi u khái ni m Th ng Đ Toàn Năng đó. n Đ Giáo tin vào Đ ng Th ng Đ (vua các cõi trĩ), có khi g i là Sakka (Thiên Ch), có khi g i là Mahabrahmanah (Đ i Ph m Thiên).

M t thí d tìm th y trong Kinh 37 trong Trung B Kinh, “Culatanhasankhaya Sutta: The Major Discourse on the Destruction of Craving” (B n d ch c a HT Thích Minh Châu: Ti u kinh Đ n t n ái). (3)

Trích t b n d ch c a HT Thích Minh Châu:

“...Tôn gi Maha Moggallana li n th hi n th n thông l c, dùng ngón chân cái làm cho l u Vejayanta rung đ ng, chuy n đ ng, ch n đ ng m nh. Thiên ch Sakka, đ i v ng Sessavana và ch thiên c cõi trĩ Ba m i ba, tâm c m th y k di u, hy h u: "Th t k di u thay, th t hy h u thay đ i th n thông l c, đ i oai l c c a Tôn gi Sa-môn! V i ngón chân cái, v này làm cho thiên cung này rung đ ng, chuy n đ ng, ch n đ ng m nh!"...” (h t trích)

Chúng ta th y r ng, ch a c n t i Đ c Ph t, mà m t h c trò c a Đ c Ph t nh ngài Maha Moggallana (Đ i M c Ki n Liên) cũng đ s c làm ch n đ ng 33 cõi trĩ, và làm Đ ng Vua Trĩ ph i ch n đ ng.

Hay nh khi v Vua Cõi Trĩ b t c tr c câu h i v b n đ i ch ng, Đ ng Vua N c Trĩ này đã ph i ch u thua, và khuyên ng i h i r ng nên tìm câu tr l i t Đ c Ph t, v có trí tu toàn m n.

Chuy n này ghi K Kinh th 11 trong Tr ng B Kinh, “Kevatta (Kevaddha) Sutta: To Kevatta”

(Bĩn dĩ chĩ a HT Thích Minh Châu: Kinh Kiên Cĩ). (4)

Trĩch tĩ kinh này nhĩ sau:

"...81. Này Kevaddha, không bao lâu, Đĩ Phĩ m thiên xuĩt hiĩn. Lúc bĩ y giĩ, này Kevaddha, Tĩ-kheo ỹ y đĩn Đĩ Phĩ m thiên. Khi đĩn xong, liĩn hĩ Phĩ m thiên: "Này Hiĩn giĩ, bĩn đĩ chĩng này - đĩ a đĩ... phong đĩ - đi đĩu, sau khi bĩn đĩt hoàn toàn?" - Này Kevaddha, đĩ cĩng nghe nói vỹ y, Đĩ Phĩ m thiên nói vỹ Tĩ-kheo ỹ y: "Này Tĩ-kheo, Ta là Phĩ m thiên, Đĩ Phĩ m thiên, đĩng Toản năng, Tĩ thĩng, Bĩn nhĩn, Thĩĩng tĩn, Thĩĩng đĩ, Sảng tĩ o chĩ, Hĩa sanh chĩ, Đĩ tĩn, Chĩa tĩ mĩ đĩnh mĩng, đĩng Tĩ tĩ, Tĩ phĩ các chĩng sanh đĩ và sĩ sanh".

82. Này Kevaddha, liĩn thĩ hai Tĩ-kheo ỹ y nói vỹ Phĩ m thiên: "Này Hiĩn giĩ, tĩ không hĩ: "Ngĩi cĩ phĩi là Phĩ m thiên, Đĩ Phĩ m thiên, đĩng Toản năng, Tĩ thĩng, Bĩn nhĩn, Thĩĩng tĩn, Thĩĩng đĩ, Sảng tĩ o chĩ, Hĩa sanh chĩ, Đĩ tĩn, Chĩa tĩ mĩ đĩnh mĩng, đĩng Tĩ tĩ, Tĩ phĩ các chĩng sanh đĩ và sĩ sanh". Này Hiĩn giĩ, tĩ hĩ: "Này Hiĩn giĩ, bĩn đĩ chĩng này - đĩ a đĩ... phong đĩ - đi đĩu, sau khi bĩn đĩt hoàn toàn?"...

...Này Kevaddha, khi bĩ y giĩ Đĩ Phĩ m thiên cĩ m tay Tĩ-kheo ỹ y, kĩa ra mĩt bĩn rĩi nói vỹ Tĩ-kheo: "Này Tĩ-kheo, chĩ Thiên Brahmĩ Kayikĩ xem rĩng không cĩ Phĩ m thiên không thĩ y, không cĩ Phĩ m thiên không hiĩu, không cĩ Phĩ m thiên không chĩng. Do vỹ y, trĩĩ cĩ mĩt chĩng, ta không cĩ trĩi: "Này Tĩ-kheo, ta không đĩĩ cĩ bĩt bĩn đĩ chĩng ỹ y - đĩ a đĩ... phong đĩ - đi đĩu, sau khi bĩn đĩt hoàn toàn". Do vỹ y, này Tĩ-kheo, Ngĩĩi đĩ làm sai, Ngĩĩi đĩ liĩm liĩn, khi Ngĩĩi bĩ qua Thĩ Tĩn, hĩĩng đĩn ngĩĩi khĩc đĩ trĩi cĩ câu hĩi ỹ y. Này Tĩ-kheo, Ngĩĩi hĩy đi đĩn Thĩ Tĩn hĩi cĩ hĩi ỹ y, và hĩy thĩ trĩ nhĩng gĩ Thĩ Tĩn trĩi"..."(hĩ tĩ trích)

Chĩng ta cĩng cĩ thĩ đĩn ra mĩt sĩ nhĩ khĩc trong Kinh Phĩt, khi Vua Cĩ Trĩi phĩi tĩi xin hĩc vỹ Đĩc Phĩt. Thĩ đĩ, nhĩ khi Vua Cĩ Trĩi thĩ y vĩng hoa trĩn ngĩĩi bĩt đĩu hĩa, nĩn phĩi tĩi xin vĩn phĩp Đĩc Phĩt.

Nhĩ thĩ, rĩ ràng rĩng Đĩc Phĩt đĩ nói rĩt minh bĩch, không hĩ cĩ cĩi gĩi là Thĩĩng Đĩ Sảng Tĩ o. Và Đĩc Phĩt cĩng nói rĩ rĩng, chĩng các Vua Cĩ Trĩi vĩn phĩi tĩi xin hĩc vỹ Đĩc Phĩt. Tĩĩng tĩ, khĩi niĩm ỹng Trĩi trong ca dao tĩc ngĩ Viĩt Nam cĩng là chĩa cĩ a con cĩc thĩ.

GHI CHÚ:

(1) Nĩi kĩ tĩ: Tĩu kinh Mĩlunkyĩ, http://www.thuvienhoasen.org/D_1-2_2-69_4-781_5-50_6-1_17-27_14-1_15-1/#nl_detail_bookmark

(2) Nĩi kĩ tĩ: Kinh Phĩ m Vĩng, http://www.thuvienhoasen.org/D_1-2_2-69_4-108_5-50_6-1_1_7-41_14-1_15-1/

(3) Nĩi kĩ tĩ: Tĩu kinh Đĩn tĩn ỹi, http://www.thuvienhoasen.org/D_1-2_2-69_4-718_5-50_6-1_17-27_14-1_15-1/#nl_detail_bookmark

Ông Trĩ Trong Tâm Thức Việt

Tác Giả: Cĩ Sĩ Nguyên Giác

Thứ Hai, 10 Tháng 10 Năm 2011 06:30

(4) Nội kät : Kinh Kißn Cĩ, http://www.thuvienhoasen.org/D_1-2_2-69_4-118_5-50_6-1_17-35_14-1_15-1/